

ПАМ'ЯТКА

щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства уповноваженими посадовими особами НКЕК та відповідальності за їх порушення

Вступ

Пам'ятку розроблено для використання у роботі уповноваженими посадовими особами НКЕК (далі – посадові особи), у тому числі при спільних з підрозділами Національної поліції України заходах.

Пам'ятка містить роз'яснення сутності окремих обмежень, заборон, зобов'язань та інших вимог, встановлених антикорупційним законодавством для посадових осіб.

Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням

Розділом IV Закону встановлені обмеження та заборони, які мають на меті створення системи запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушень. До таких обмежень належать:

1. обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (стаття 22 Закону), що полягає у забороні використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб;
2. обмеження щодо одержання подарунків (стаття 23 Закону), що полягає у забороні безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або від підлеглих осіб. Крім того, це обмеження містить критерії, за якими подарунки отримувати дозволено, зокрема: вартість подарунка, умови його отримання та суб'єкти;
3. заборона одержання неправомірної вигоди (стаття 24 Закону), яка містить правила поведінки при надходженні пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка;
4. обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 25 Закону), що полягає у забороні займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю; або входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку;
5. обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (стаття 26 Закону);
6. обмеження спільної роботи близьких осіб (стаття 27 Закону), що полягає у забороні мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам.

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

Відповідно до статті 28 Закону щодо конфлікту інтересів як потенційного, так і реального, посадові особи зобов'язані:

1. вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;
2. повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника - Національне агентство з питань запобігання

- корупції;
3. не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;
 4. вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів визначені статтею 29 Закону.

Крім того, Правила професійної етики, що застосовуються до членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку та працівників апарату Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, які затверджені рішенням НКЕК від 17.08.2022 №151 (далі – Правила професійної етики) містять порядок повідомлення про конфлікт інтересів.

Разом з тим, наказом Голови НКЕК від 05.05.2023 №34/нк затверджено Порядок повідомлення уповноваженої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку посадової особи про близьких осіб, які працюють (виконують роботу) у суб'єкта господарювання, який підлягає перевірці.

Правила етичної поведінки

Розділом VI встановлені загальні вимоги до поведінки державних службовців, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових повноважень. Зокрема це:

1. додержання вимог закону та етичних норм поведінки (стаття 38 Закону);
2. пріоритет інтересів (стаття 39 Закону);
3. політична нейтральність (стаття 40 Закону);
4. неупередженість (стаття 41 Закону);
5. компетентність і ефективність (стаття 42 Закону);
6. нерозголошення інформації (стаття 43 Закону);
7. утримання від виконання незаконних рішень чи доручень (стаття 44 Закону).

Крім того, наказом Національного агентства України з питань державної служби 05 серпня 2016 року №158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28 квітня 2021 року №72-21) затверджені Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Разом з тим, Правила професійної етики визначають стандарти та етичні норми поведінки, якими зобов'язані керуватись Голова, члени НКЕК та працівники апарату НКЕК, під час виконання посадових обов'язків у відносинах з державними органами, фізичними та юридичними особами, а також міжнародними та регіональними організаціями, національними регуляторними органами іноземних держав у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, іноземними компаніями, та покликані сприяти утвердженню таких особистих та ділових якостей і моральних норм, як високий професіоналізм, неупередженість, чесність, порядність та здатність протистояти намаганням неправомірного впливу на службову діяльність.

Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

За порушення визначених Законом вимог, заборон та обмежень винні особи притягаються до відповідальності.

Відповідно до частини першої статті 65¹ (Розділ IX) Закону за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень державні службовці притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Статтею 1 Закону передбачено, що:

корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність;

правопорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Розділом XI Закону також встановлені правила щодо усунення наслідків корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, зокрема:

1. збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, підлягають відшкодуванню особою, яка вчинила відповідне правопорушення, в установленому законом порядку (стаття 66 Закону);
2. нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) з порушенням вимог цього Закону, підлягають скасуванню органом або посадовою особою, уповноваженою на прийняття чи скасування відповідних актів, рішень, або можуть бути визнані незаконними в судовому порядку, а правочин, укладений внаслідок порушення вимог цього Закону може бути визнаний недійсним (стаття 67 Закону);
3. збитки, шкода, завдані фізичній або фізичній особі, права якої порушено внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, відшкодовуються, а порушені права – відновлюються в установленому законом порядку (стаття 68 Закону);
4. активи, набуті внаслідок вчинення корупційного правопорушення, підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду в установленому порядку (стаття 69 Закону).

Кримінальні корупційні правопорушення (корупційні злочини) передбачені Кримінальним кодексом України. Перелік корупційних злочинів наведено у примітці до статті 45 Кримінального кодексу України.

Зазначені корупційні злочини можна поділити на два види:

1. Безпосередньо корупційні злочини;
2. Злочини, які стають корупційними за умови вчинення їх шляхом зловживання службовим становищем.

До безпосередньо корупційних злочинів відносяться:

- нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (стаття 210);

- підкуп працівника підприємства, установи чи організації (стаття 354);

- зловживання владою або службовим становищем (стаття 364);

- зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 364¹);

- зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (стаття 365²);

- прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (стаття 368);

- незаконне збагачення - визнана такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), згідно з Рішенням Конституційного Суду №1-р/2019 від 26.02.2019 (стаття 368²);

- підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 368³);

- підкуп особи, яка надає публічні послуги (стаття 368⁴);

- незаконне збагачення (доповнено статтею згідно із Законом №263-IX від 31.10.2019) (стаття 368⁵);

- пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369);

- зловживання впливом (стаття 369²);

До злочинів, які стають корупційними за умови вчинення їх шляхом зловживання службовим становищем відносяться злочини передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313,

320, 357, 410 Кримінального кодексу України.

Згідно Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлена адміністративна відповідальність за наступні правопорушення, пов'язані з корупцією:

- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172⁴);
- порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172⁵);
- порушення вимог фінансового контролю (стаття 172⁶);
- порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 172⁷);
- незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень або інших визначених законом повноважень (стаття 172⁸);
- невжиття заходів щодо протидії корупції (стаття 172⁹).

Перелік правопорушень, пов'язаних з корупцією за вчинення яких може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності (не є виключним):

- обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (стаття 22 Закону);
- обмеження щодо одержання подарунків (стаття 23 Закону);
- обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 25 Закону);
- обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (стаття 26 Закону);
- обмеження спільної роботи близьких осіб (стаття 27 Закону);
- запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 28 Закону);
- порушення правил етичної поведінки (статті 38-44 Закону);
- недотримання вимог статті 53 Закону: розголошення інформації про викривача, відсутність умов для повідомлень про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні вебсайти, засоби електронного зв'язку, невиконання вимог розгляду анонімного повідомлення, відсутність негайного реагування у вигляді письмового повідомлення про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції;
- недотримання вимог щодо організації проведення спеціальної перевірки (статті 56-58 Закону);
- непроведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (стаття 65 Закону);
- недотримання вимог щодо незаконних актів та правочинів (стаття 67 Закону).

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку (обов'язково) (ч.2 статті 65 Закону).

Цивільно-правова відповідальність: відшкодування матеріальної та/або моральної шкоди відповідно до Цивільного кодексу України.